

Prikazi

Prepiska slavista kao povijesni izvor (zbornik znanstvenih radova). Tver: ur. **Irina G. Vorobjeva**, 1995, 143 str.

Odsjek za povijest slavistike utemeljen je 1978. godine na sveučilištu starog ruskog grada Tvera. U njegov su sastav ušli mladi znanstvenici i magistranti (u ono su se vrijeme nazivali "diplomantima") koji su prvenstveno specijalizirali povijest južnog slavenstva. Danas se sjećam, na žalost s izgubljenim entuzijazmom, onog vremena nade i perspektive. Uostalom, rad se nije ograničio samo na nadu. Studenti povijesti, koji su svoju sudbinu povezali s odsjekom za povijest slavistike, postupno su počeli objavljivati svoja istraživanja i ulaziti u svijet znanosti. Mjesto gdje su se otkrivala i potvrđivala njihova znanstvena dostignuća postali su zbornici, koji su svake druge godine izlazili pod novim nazivom, ali nisu mijenjali svoje osnovno usmjerenje - povijest Slavena i povijest balkanskih naroda uglavnom u srednjem vijeku. Pričinja mi zadovoljstvo samo i nabrojiti naslove tih nevelikih knjižica od 120 do 140 stranica (za više, na žalost, često nije dostajalo novaca) s koricama ukrašenima balkanskim "pleterom". To su: *Gospodarstvo i društvo na Balkanu u srednjem vijeku* (1978.); *Društvo i država na Balkanu u srednjem vijeku* (1980.); *Društvena svijest na Balkanu u srednjem vijeku* (1982.); *Demografski procesi na Balkanu u srednjem vijeku* (1985.); *Društvo i kultura na Balkanu u srednjem vijeku* (1985.); *Metode proučavanja povijesnih vrela balkanskog srednjevjekovlja* (1988.); *Historiografija balkanskog srednjevjekovlja* (1990.).

Na stranicama zbornika mjesto su dobila istraživanja i početnika i iskusnih povjesničara, pa je on ubrzo stekao slavu i priznanje u znanstvenim krugovima. Mogu biti ponosan što su se moj rad na pokretanju zbornika i djelatnost odgovornog urednika tijekom 12 godina proslavili u ruskoj balkanistici. Dodajmo tome da je odsjek za povijest slavistike istovremeno redovito sazivao znanstvene kon-

ferencije, održavao seminare, pozivao poznate znanstvenike da održe predavanja u zemlji i inozemstvu.

Rad odsjeka nastavio se i nakon mog odlaska u Izrael, sada pod vodstvom moje darovite učenice, kandidata za doktora znanosti, Irine Genadijevne Vorobjeve. Njezin znanstveni rad započeo je proučavanjem venecijanske politike na Balkanu od 15. do 17. stoljeća*, koji je bio predložen kao ogled za istraživanje stvaralaštva ruskih slavista 19. stoljeća (u prvom redu znanstvenog rada Nila Aleksandroviča Popova (1833.-1891.). Nastojanjima I. Vorobjeve i cijelog slavističkog odsjeka priređen je recenzirani zbornik, koji je na svojim stranicama obuhvatio istraživanja uglavnom tverskih i moskovskih znanstvenika.

Zbornik započinje opširnim člankom profesorice moskovskog sveučilišta L. P. Lapteve posvećen prepisci poznatog slavista Osipa Maksimoviča Bodjanskog (1808.-1877.) s češkim znanstvenicima. To je rad na visokoj znanstvenoj i publicističkoj razini koji u znanstveni optjecaj uvodi tekstove 11 pisama napisanih u razdoblju od 1841. do 1865. godine. Sljedeći rad dolazi iz pera mlade slavistice izrasle iz učionica tverskog sveučilišta Olge N. Hohlove i predstavlja prikaz pisama sačuvanih u fondu Apolona Aleksandroviča Majkova (1826.-1902.). Povjesničaru južnog slavenstva bit će zanimljivo vidjeti sliku odnosa u prepisci poznatog "Dubrovčanina" V. V. Makuševa, premda u radu ima znakova žurbe (nema točnih odrednica o proučenim arhivskim vrelima, čak nije spomenuta ni životna dob A.A. Majkova).

Zanimljiva je, na epistolarnoj građi izgrađena biografija Matveja Ivanoviča Sokolova (1854.-1906.). Autorica tog ozbiljnog članka, također suradnica na tverskom sveučilištu, Helena A. Markova, pomno je proanalizirala prepisku između Sokolova i petrogradskog povjesničara V. I. Lamanskog. Svoj rad istražiteljica završava optimističkim zaključkom da je "proučavanje informativnih mogućnosti epistolarne građe uistinu neiscrpno" (str.50).

O V.I. Lamanskom i njegovoj prepisci s Timofejem Dimitrijevičem Florinskim (1854.-

1919.) govori i M.G. Dubik iz Kijeva u svom nevelikom članku, više prikazu. U njemu su zanimljivi odlomci iz pisama obojice korespondenata, iz kojih se može rekonstruirati znanstvena klima koncem 19. stoljeća. Šteta što je u pojedinim člancima pozadina epohe u kojoj se odvija proučavana prepiska odviše fragmentarna. Upravo je takav članak A.V. Jahjaeve o prepisci Aleksandra Ljoviča Duvernoisa (1839.-1886.) s N. A. Popovim, u kojemu su izneseni odnosi među znanstvenicima, no vrlo malo ozračje vremena u kojemu se održavaju.

Pretežno "ljudskim faktorom" jako je prožet članak (na žalost odviše kratak) I.V. Čurkine o odnosima znamenitog filologa slavista J.I. Boudouina de Courtenay (1845.-1929.) sa slavenskim slavistom D.Trstenjakom, predstavnikom starijeg naraštaja znanstvenika, i s grupom mladih jezikoslovaca. Svojom živošću članak predstavlja vrijedni pregled povijesti slavistike na svršetku 19. stoljeća.

U popisu članaka objavljenih u tverskom zborniku posebno se ističe istraživanje njegove urednice Irine G.Vorobjeve posvećeno radu Jurja Križanića o slavenskom jeziku, koji je koncem 19. stoljeća pronađen u tverskom arhivu. Vorobjeva potanko izlaže historijat uvođenja tog rukopisa u znanost, ulogu mjesnog tverskog povjesničara V. I. Kolosova u njegovu otkrivanju i Kolosovljevu prepisku u povodu objavljivanja tog rukopisa. U radu Vorobjeve jasno se ocrtava jedan važan problem - odnosi između znanstvenika iz pokrajina i središnjice.

Lik znanstvenika Alekseja Leonidoviča Petrova (1859.-1932.), danas gotovo zaboravljenog velikog poznavatelja karpatske povijesti, pažljivo je oslikan u zanimljivom radu dvojice moskovskih slavista - A. N. Goinova i M. J. Dostalja. Uz pisma Petrova i njegovih korespondenata, u članku je objavljen životopis znanstvenika, kojega je prst sudbine bacio daleko od domovine, od Rusije. Taj se ogled s razlogom može smatrati dijelom velikog rada kojeg su se prihvatili ruski znanstvenici, rada na istraživanju povijesti teške sud-

bine ruske slavistike 20-30-tih godina našeg stoljeća.

Za tu temu još je izrazitije vezano istraživanje E. P. Aksenove, koja sudbinu sovjetske slavistike u prvoj polovici 30-tih godina proučava kroz prizmu službene, znanstvene i privatne prepiske slavista. U tom radu najviše je pisama G. A. Iljinskog (1878.-1937.), čija tragična sudbina (zašto je zabilježena samo godina njegove smrti - 1937!) može poslužiti kao obrazac za ono što se dogodilo sa sovjetskom slavistikom. "Pisma slavista... živa su riječ koja se desetljećima čuvala nepromijenjena", tužnom notom završava ovaj zanimljivi rad.

Na kraju zbornika neveliki je članak Ivana Pederina sa zadarskog Filozofskog fakulteta, u kojemu kao povijesno vrelo obrađuje prepisku između činovnika i povjesničara. Može se sporiti oko nekih tvrdnji profesora Pederina, no ne smije se zanemariti bogata literatura koja je korištena za taj ogled (između ostalog i njegova vlastita istraživanja).

Iz svega vidimo da su nastavljači zbornika ozbiljno prišli izboru građe i tematike koju istražuju. U tim istraživanjima preplele su se sudbina znanosti i osobne sudbine s tragičnom epohom u kojoj su živjeli ljudi našeg stoljeća.

Maren Frejdenberg

(s ruskog prevela: Mihaela Vekarić)

* Vidi: I.G. Vorobjeva, Venecianskaja respublika i južnoslavjanske narodi b XV-XVIII vv, Kalinin /Tver, 1987.